

УДК 343.26+343.27

Андрій Миколайович ЯЩЕНКО,
доктор юридичних наук, доцент
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, Харків, Україна)

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО- ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ

Стаття присвячена порівняльно-правовому аналізу законодавчої регламентації заходів кримінально-правового характеру у кримінальному законодавстві України та окремих зарубіжних країн і виробленню на цій підставі власних узагальнюючих висновків.

Ключові слова: заходи кримінально-правового характеру, зарубіжний досвід, порівняльно-правовий аналіз.

Постановка проблеми. Кримінальний кодекс України (далі – КК України) має своїм завданням правове забезпечення охорони від злочинних посягань найбільш важливих соціальних цінностей і благ, забезпечення миру та безпеки людства, а також запобігання злочинам. Для здійснення цього завдання КК України визначає, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та які покарання, а також інші заходи кримінально-правового характеру застосовуються до осіб, що їх вчинили. Крім того, з урахуванням системного аналізу окремих положень КК України можна дійти висновку про те, що вчинення злочину не є єдиною і виключною підставою застосування інших заходів кримінально-правового характеру, оскільки таку підставу можуть становити і факти вчинення незлочинних діянь, зокрема, суспільно небезпечних діянь неосудною особою або особою яка не досягла віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, чи взагалі діянь лише зовні схожих зі злочином.

У зв'язку з цим, можна говорити про те, що приписи національного кримінального законодавства відображають, як зазначає М. І. Хавронюк, «ба-

гатоколіїність» заходів кримінально-правового впливу на випадки порушення кримінально-правових заборон. Причому, варіантність таких заходів, зауважує дослідник, сьогодні знаходить свій вияв також і у кримінальному законодавстві більшості розвинутих країн світу. Зокрема, «багатоколіїність» заходів кримінально-правового характеру має місце, наприклад, у кримінальному законодавстві Іспанії, Австрії, Швейцарії, ФРН, Голландії, Данії, Італії, Болгарії, Польщі, Естонії, Литві, Молдові та багатьох інших країн [10, с. 6–7]. У зв'язку з цим, цікавим як з наукової, так і з практичної точки зору уявляється досвід законодавчої регламентації заходів кримінально-правового впливу в окремих з наведених зарубіжних країнах.

Аналіз останніх джерел і публікацій. У доктрині кримінального права дослідженню заходів кримінально-правового характеру, як правових наслідків вчинення злочинних і незлочинних діянь, в їх порівняльно-правовому аспекті, присвячені праці В. К. Грищука, О. О. Дудорова, О. В. Козаченка, М. І. Панова, О. Ф. Пасеки, В. О. Тулякова, Г. В. Федотової, М. І. Хавронюка тощо. Наукові здобутки вказаних дослідників стали науково-теоретичним підґрунтям цієї публікації. Її нормативну базу склало кримінальне законодавство окремих зарубіжних країн.

Мета дослідження. Мета цієї статті полягає у проведенні порівняльно-правового аналізу законодавчої регламентації заходів кримінально-правового характеру у кримінальному законодавстві України та окремих зарубіжних країн і виробленні на цій підставі власних узагальнюючих висновків.

Виклад основного матеріалу. Дослідження заходів кримінально-правового характеру, в їх порівняльно-правовому аспекті, хотілося б розпочати з аналізу кримінального законодавства Республіки Білорусь, оскільки кримінальний закон цієї держави за своєю законодавчою моделлю найбільш наближений до КК України порівняно із кримінальним законодавством окремих Європейських країн, що мають спільні із Україною кордони та (або) давню історію. Так, вивчення окремих положень Кримінального кодексу Республіки Білорусь (далі – КК Республіки Білорусь) дозволяє стверджувати, що державне реагування на порушення кримінально-правових заборон здійснюється шляхом застосування до повнолітніх та неповнолітніх осіб, які вчинили злочини, кримінальної відповідальності у вигляді різних видів покарань або інших заходів такої відповідальності. До покарань, зокрема, належать: 1) громадські роботи; 2) штраф; 3) позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю; 4) виправні роботи; 5) обмеження по військовій службі; 6) арешт; 7) обмеження волі; 8) позбавлення волі; 9) довічне утримання; 10) страта (до її скасування) (ст. ст. 48, 109 КК Республіки Білорусь). Інші заходи кримінальної відповідальності становлять: 1) засудження з відстрочкою виконання покарання; 2) засудження з умовним незастосуванням покарання; 3) засудження без призначення покарання; превентивний нагляд; 4) профілактичний нагляд за засудженим; 5) засудження із застосуванням щодо неповнолітнього примусових заходів виховного характеру; 6) звільнення від покарання у зв'язку з закінченням строків давності виконання обвинувального вироку; 7) умовно-дострокове звільнення від відбування по-

карання; 8) заміна частини покарання, що не була відбута, більш м'яким покаранням; 9) звільнення від покарання або заміна покарання більш м'яким у зв'язку з захворюванням; 10) звільнення від покарання внаслідок надзвичайних обставин; 11) амністія, помилування; 12) судимість (ст. ст. 46, 77–81, 84, 90–96, 119–121 КК Республіки Білорусь). Окрім наведених у КК Республіки Білорусь закріплені ще й некаральні заходи, що реалізуються поза межами кримінальної відповідальності. До них належать: 1) звільнення від кримінальної відповідальності (ст. ст. 83, 87–89, 118 КК Республіки Білорусь); 2) примусові заходи безпеки і лікування (у разі вчинення злочину обмежено осудною особою – ці заходи реалізуються в межах кримінальної відповідальності) (ст. ст. 100–107 КК Республіки Білорусь) [7]. Вказані заходи є втіленням каральних і некаральних (примусових або заохочувальних чи заснованих на недоцільності здійснення подальшого кримінального провадження) заходів кримінально-правового характеру, що знаходять свою реалізацію в як в межах кримінальної відповідальності, так і поза межами такої відповідальності. Більшість з таких заходів притаманні і кримінальному законодавству України. Водночас, національному кримінальному законодавству невідомі такі заходи кримінально-правового впливу як страта, застосування примусових заходів безпеки й лікування до осіб, що страждають хронічним алкоголізмом, наркоманією або токсикоманією. Мають низку відмінних особливостей у кримінальному законодавстві Республіки Білорусь і такі примусові заходи як превентивний нагляд і профілактичний нагляд за засудженим. З іншого боку, на відміну від кримінального законодавства України, у кримінальному законодавстві Республіки Білорусь відсутня регламентація заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Системний аналіз приписів Кримінального кодексу Республіки Польща (далі – КК Республіки Польща) дозволяє стверджувати, що у кримінальному законодавстві цієї держави також закріплені як каральні, так і некаральні, але примусові чи заохочувальні заходи кримінально-правового характеру. Модель польського закону про кримінальну відповідальність, в більшому ступені ніж КК Республіки Білорусь, відрізняється від моделі національного кримінального законодавства. Між тим, з точки зору прагнення України до Європейського співтовариства як позитивний, так і негативний законодавчий досвід у сфері кримінально-правового регулювання Республіки Польща має особливо важливе значення для українського законодавця. Зауважимо, що кримінальне законодавство Республіки Польща складається не лише з Кримінального кодексу, а ще й з інших законів, що передбачають кримінальну відповідальність, серед яких особливе місце посідає Кримінальний казначейський кодекс Республіки Польща (далі – ККК Республіки Польща) і Кодекс проступків Республіки Польща 1971 р. (далі – КП Республіки Польща) [9, с. 153–154; 2]. Так, згідно зі ст. 3 КК Республіки Польща юридичним наслідком вчиненого злочину є покарання та інші заходи, передбачені Кримінальним кодексом та законами про кримінальну відповідальність. Відповідно до ст. 32 КК Республіки Польща покаранням, як каральним заходом кримінально-правового характеру, що застосовується до фізичних осіб є: 1) штраф,

2) обмеження волі, 3) позбавлення волі, 4) 25 років позбавлення волі, 5) довічне позбавлення волі. Інші, відмінні від покарання, заходи кримінально-правового впливу («кримінальні міри») щодо фізичних осіб регламентовані ст. 39 КК Республіки Польща. До них, зокрема, належать: 1) позбавлення публічних прав, 2) заборона на зайняття певної посади, виконання певної роботи або здійснення певної господарської діяльності, 2a) заборона здійснення діяльності, пов'язаної з вихованням, лікуванням, освітою малолітніх або з опікою над ними, 2b) обов'язок утримуватися від перебування у визначених середовищах або місцях, заборона мати контакт з визначеними особами, заборона наближатися до визначених осіб або заборона залишати місце проживання без згоди суду, 2c) заборона приймати участь у масових заходах, 2d) заборона на перебування у гральних центрах і участі в азартних іграх, 2e) наказ залишити місце, що займається разом з потерпілим, 3) заборона керування транспортним засобом, 4) конфіскація, 5) обов'язок виправити або компенсувати завдану шкоду; 6) примусова виплата, 7) грошова допомога; 8) надання вироку публічної огласки [5, с. 14–27].

Що стосується юридичних осіб, то кримінально-правове реагування у разі вчинення їх уповноваженими особами злочинних посягань в інтересах або від їх імені здійснюється на підставі Акту «Про відповідальність колективних утворень за заборонені карні дії» від 28.10.2002 р. (далі – Акт). Зауважимо, що нам імпонує твердження, згідно якого відповідальність юридичних осіб на території Республіки Польща за цим Актом має низку особливостей і ця обставина не дозволяє проводити отождоження її з суто кримінальною відповідальністю. До кримінальної відповідальності може бути притягнута лише фізична особа. Тому у кримінально-правовому аспекті юридичні особи можуть підлягати лише так званій квазікримінальній відповідальності. У зв'язку з цим, до юридичних осіб можуть бути застосовані лише квазікримінальні заходи впливу, до яких, зокрема, належать: 1) штраф; 2) конфіскація предметів, фінансової вигоди, отриманих у результаті вчинення забороненої дії; суми, еквівалентної об'єктам або фінансовій вигоді, одержуваним (навіть побічно) у результаті вчинення забороненої дії, якщо тільки ці суми не належать іншій особі в порядку реституції; 3) заборона на підтримку або рекламу здійснюваної підприємницької діяльності, виробленої продукції, послуг або пільг, що надаються; 4) заборона на використання грантів, субсидій або інших форм фінансової підтримки, що надходять із державних джерел фінансування; 5) заборона на використання допомоги, що надається міжнародними організаціями, у яких бере участь Республіка Польща; 6) заборона на укладення контрактів на закупівлю для державних потреб; 7) заборона на здійснення зазначеної основної або другорядної підприємницької діяльності; 8) публічне оголошення вироку [3, с. 24–37].

Відповідно до приписів ч. 1 ст. 12 ККК Республіки Польща юридичним наслідком вчиненого фізичною особою казначейського злочину є покарання, кримінальні заходи та інші заходи, передбачені цим Кодексом. Зокрема, згідно зі ст. 22 ККК Республіки Польща покараннями за казначейські злочини є: 1) покарання штрафом у денних ставках; 2) покарання обмеженням волі;

3) покарання позбавленням волі (ч. 1 цієї статті). Кримінальні заходи становлять: 1) добровільне підтвердження своєї відповідальності; 2) конфіскація предметів; 3) стягнення грошового еквівалента предметів, що підлягають конфіскації; 4) конфіскація майнової вигоди; 4а) стягнення грошового еквівалента майнової вигоди, що підлягає конфіскації; 5) заборона здійснення певної господарської діяльності, виконання певної професії або заняття певної посади; 6) доведення вироку до публічної відомості; 7) позбавлення публічних прав; 7) заходи, пов'язані із застосуванням до особи пробації: а) умовне припинення кримінального провадження; б) умовне призупинення виконання покарання; в) умовне звільнення (ч. 2 цієї статті). Заходами безпеки є: 1) поміщення в закриту установу; 2) поміщення в психіатричну установу; 3) поміщення в кримінальну установу, в якій застосовуються лікувальні або реабілітаційні засоби; 4) поміщення в закриту установу для лікування від хворобливої залежності; 5) направлення у лікувально-реабілітаційне відділення охорони здоров'я; 6) конфіскація предметів; 7) заборони, зазначені в п. 5 §2 (ч. 3 цієї статті) [2, с. 201, 206].

Згідно з ч. 1 ст. 46 ККК Республіки Польща покаранням за казначейський проступок є штраф, призначений в певній сумі, а відповідно до ч. 2 цієї статті кримінальні заходи становлять: 1) добровільне підтвердження своєї відповідальності; 2) конфіскація предметів; 3) стягнення грошового еквівалента предметів, що підлягають конфіскації [2, с. 217].

Зауважимо, що на думку окремих вітчизняних науковців, КП Республіки Польща становить нормативну базу права проступків, що відрізняється від кримінального права як такого, зокрема діяннями, а також ступенем суспільної шкідливості. Звідси відповідальність за кримінальні проступки відрізняється від кримінальної відповідальності за злочини. Її ще називають кримінально-адміністративною відповідальністю [9, с. 154]. Така доктринальна позиція, на наш погляд, засвідчує той факт, що кримінально-правовий вплив на випадки порушення кримінально-правових заборон, закріплених у КП Республіки Польща, здійснюється у вигляді застосування до винних осіб заходів кримінально-правового характеру, які за своєю суттю відрізняються від кримінального покарання, як правового наслідку вчинення злочину. До речі, теж саме можна сказати і про юридичні наслідки вчинення казначейських проступків за ККК Республіки Польща. І хоча у тексті ст. 46 ККК Республіки Польща використовується формулювання «покарання за казначейський проступок», його не слід ставити на один рівень з покаранням за вчинений злочин.

Ознайомлення із законодавчими приписами Пенітенціарного кодексу Естонської Республіки (далі – ПК Естонської Республіки) дозволяє стверджувати, що у кримінальному законодавстві цієї держави заходи кримінально-правового характеру (основні і додаткові) є наслідками вчинення не лише злочинів, але і кримінальних проступків. Порівняльно-правове дослідження саме такої моделі закону про кримінальну відповідальність є доцільним і своєчасним з точки зору перспективи появи у законодавстві України такого виду кримінального правопорушення як кримінальний проступок. Так, основним покаранням у разі вчинення злочину фізичною особою за ПК Естонської Республіки є грошове стягнення і тюремне ув'язнення (ст. ст. 44, 45). До

основних покарань щодо фізичних осіб у випадку вчинення кримінального проступку належать: 1) штраф; 2) арешт; 3) позбавлення права управління транспортними засобами (ст. ст. 47–48-1 ПК Естонської Республіки). Додатковими покараннями у випадку вчинення фізичною особою злочину і кримінального проступку є: 1) заборона діяльності; 2) заборона зайняття підприємницькою діяльністю; 3) позбавлення права управління транспортними засобами; 4) позбавлення права володіння зброєю і боєприпасами; 5) позбавлення права полювання та рибного лову; 6) позбавлення права допуску до державної таємниці й засекреченій зовнішній інформації, а також позбавлення права обробки відомостей, що становлять державну таємницю або є засекреченою зовнішньою інформацією; 7) заборона на утримання тварин; 8) майнове покарання; 9) виселення (ст. ст. 49, 49-1, 50, 51, 52, 52-1, 52-2, 53, 54 ПК Естонської Республіки) [4].

Основні заходи кримінально-правового впливу у разі вчинення злочину фізичною особою в інтересах та (або) від імені юридичної особи репрезентовані грошовим стягненням (ч. 8 ст. 44 ПК Естонської Республіки) і примусовою ліквідацією юридичної особи (ст. 46 ПК Естонської Республіки). Основним заходом кримінально-правового характеру щодо юридичної особи у випадку вчинення кримінального проступку є штраф (ч. 2 ст. 47 ПК Естонської Республіки). До додаткових заходів кримінально-правового впливу щодо юридичної особи у разі вчинення її уповноваженою особою злочину або кримінального проступку є позбавлення права обробки відомостей, що становлять державну таємницю, й відомостей, що є засекреченою зовнішньою інформацією, на умовах, передбачених статтею 52-1 Кодексу, а також заборона на утримання тварин на умовах, встановлених статтею 52-2 Кодексу (ст. 55-1 ПК Естонської Республіки) [4].

Аналіз приписів Загальної частини ПК Естонської Республіки дозволяє окрім зазначених заходів кримінально-правового характеру, заснованих на примусі, виділити також ще заходи кримінально-правового впливу, засновані на заохоченні позитивної посткримінальної поведінки або недоцільності здійснення подальшого кримінального переслідування. Подібні заходи, зауважимо, є наслідком вчинення фізичною особою виключно злочину. Вони, зокрема, репрезентовані: 1) умовним звільненням від покарання (ст. 73); 2) умовним звільненням від покарання з підпорядкуванням винного контролю за його поведінкою (ст. 74); 3) контроль за поведінкою (ст. 75); 4) електронний нагляд (75-1); 4) умовно-дострокове звільнення від відбування тюремного ув'язнення (ст. 76); умовно-дострокове звільнення винного, що вчинив злочин у неповнолітньому віці (76-1); умовне звільнення від відбування покарання у вигляді довічного тюремного ув'язнення (ст. 77); звільнення від відбування покарання у зв'язку з невиліковною хворобою (ст. 79); звільнення від покарання особи, яка зазнала тяжких страждань в результаті вчинення злочину (ст. 80); звільнення від кримінального переслідування та виконання вироку (рішення) у зв'язку із закінченням строків давності (ст. ст. 80, 82) [4]. Крім того, у главі 7 ПК Естонської Республіки задекларовані інші заходи впливу на випадки вчинення винних діянь – злочинів і кримінальних проступків. До них належать: а) конфіскація коштів і безпосереднього

об'єкта вчинення винного діяння (злочину або кримінального проступку) (ст. 83); б) конфіскація майна, здобутого в результаті винного діяння (83-1); в) розширена конфіскація майна, здобутого в результаті злочину (83-2); заміна конфіскації (ст. 84); примусове психіатричне лікування (ст. 86); заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх (ст. 87); контроль за поведінкою після відбуття покарання (ст. 87-1) [4]. Очевидно, що ці заходи не мають на меті кару, а тому не є покаранням.

Опрацювання положень Кримінального кодексу Республіки Молдова (далі – КК Республіки Молдова) засвідчує, що даним законодавчим актом також регламентована низка заходів кримінально-правового характеру. Однак, такі заходи щодо фізичних і юридичних осіб є винятково наслідками вчиненого злочину. Так, згідно зі ст. 62 КК Республіки Молдова до фізичних осіб можуть застосовуватися наступні види покарань: штраф; позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю; позбавлення військового або спеціального звання, класного чина й державних нагород; неоплачувана праця на користь суспільства; позбавлення волі на певний строк; довічне утримання [8].

Відповідно до ст. 63 КК Республіки Молдова до юридичної особи у разі вчинення її уповноваженою фізичною особою злочину можуть бути застосовані наступні види покарань: штраф; позбавлення права займатися певною діяльністю; ліквідація. Зауважимо, що відповідальність юридичних осіб за КК Республіки Молдова, у тому числі як і за ПК Естонської Республіки, має низку особливостей. Ця обставина, на нашу думку, також не дозволяє проводити її ототожнення з суто кримінальною відповідальністю. Тому подібно до відповідальності юридичних осіб за КК Республіки Польща, юридичні особи за КК Республіки Молдова, як і за ПК Естонської Республіки, можуть підлягати лише так званій квазікримінальній відповідальності із застосуванням квазікримінальних покарань [8].

Крім того, у КК Республіки Молдова наявні також і заходи кримінально-правового характеру, засновані на заохоченні позитивної посткримінальної поведінки або недоцільності виконання обвинувального вироку. Зокрема, така заходи репрезентовані: 1) умовним осудом (ст. 90); 2) умовно-досроковим звільненням від покарання (ст. 91); 3) заміною частини покарання, що невідбута, більше м'яким покаранням (ст. 92); 4) звільненням від покарання неповнолітніх (ст. 93); 5) звільненням від покарання у зв'язку зі зміною обстановки (ст. 94); 6) звільненням від відбування покарання важкохворих (ст. 95); 7) відстрочкою відбування покарання вагітним жінкам і жінкам, що мають дітей у віці до 8 років (ст. 96); примусовим поміщенням у фізіопульмонологічну установу (ст. 96-1); звільненням від покарання у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 97). Окремо у КК Республіки Молдова регламентовані заходи безпеки. До останніх належать: 1) примусові заходи медичного характеру (ст. ст. 99–103); примусові заходи виховного характеру (ст. 104); висилка (ст. 105); спеціальна конфіскація (ст. 106); розширена конфіскація (ст. 106-1) [8].

У КК Республіки Молдова також окремо регламентовані підстави, що усувають кримінальну відповідальність або наслідки осуду – амністія

(ст. 107), помилування (ст. 108), примирення (ст. 109), судимість (ст. ст. 110–112) [8].

Отже робимо висновок, що у кримінальному законодавстві проаналізованих зарубіжних держав регламентована низка каральних і некаральних – примусових, заохочувальних або таких, що засновані на недоцільності здійснення подальшого кримінального провадження, заходів кримінально-правового характеру. Більшість з них знаходить свою регламентацію у кримінальному законодавстві України, а окремі мають низку особливостей. Зокрема, опрацювання положень кримінального законодавства Республіки Польща, Республіки Молдова, Естонської Республіки дає підстави стверджувати, що кримінально-правовий вплив щодо юридичних осіб у цих державах здійснюється у формі квазікримінальної відповідальності.

У кримінальному законодавстві України така квазікримінальна відповідальність знаходить свій вияв безпосередньо у заходах кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, закріплених у розділі XIV-1 Загальної частини КК. Відмінною особливістю законодавчої регламентації заходів кримінально-правового характеру в ПК Естонської республіки є те, що у кримінальному законодавстві цієї держави каральні або за своєю суттю некаральні, хоча і примусові, чи, навпаки, заохочувальні заходи кримінально-правового характеру є наслідками вчинення фізичною особою або виключно злочинів, або лише кримінальних проступків. З іншого боку, так звані інші заходи кримінально-правового впливу є наслідками вчинення фізичною особою винних діянь, тобто і злочинів, і кримінальних проступків. Ці інші заходи кримінально-правового характеру властиві не лише кримінальному законодавству Естонської Республіки, а ще й Республіки Польща і регламентовані окремо у відповідних кримінальних законах поряд з «кримінальними заходами». Вони не є покаранням, оскільки не мають на меті кару. З огляду на перспективи появи у законодавстві України такого виду кримінального правопорушення як кримінальний проступок, для вітчизняного законодавця становлять інтерес саме ті положення ПК Естонської Республіки та кримінального законодавства Республіки Польща, які є втіленням відповідної кримінально-правової реакції на вчинення фізичними особами саме кримінальних проступків. Водночас, досвід законодавчої регламентації заходів кримінально-правового характеру на випадки вчинення фізичною особою кримінальних проступків в Естонії та Республіки Польща не може бути на 100% реалізований у національному кримінальному законодавстві. Очевидно, що до нього необхідно підходити критично. Окремими вітчизняними науковцями звертається увага на те, що «введення, втілення» категорії проступку саме до КК України (як, наприклад, в ПК Естонської Республіки) є неприйнятним, оскільки п. 7 ч. 1 ст. 3 КПК України прямо вказується на необхідність існування окремого закону України про кримінальні проступки. Розробка і реалізація вказаного нормативно-правового акту створить підстави для формування самостійного виду юридичної відповідальності, який є відмінним як від адміністративної, так й від кримінальної відповідальності [6, с. 315–316, 328]. Така відповідальність, на кшталт відповідальності юридичних осіб, могла б іменуватися квазікримінальною відповідальністю або, як зазначає П. С. Берзін, «проступковою відповідальністю» [1, с. 180].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи вищевикладене зазначимо, що у кримінальному законодавстві проаналізованих зарубіжних держав регламентована низка заходів кримінально-правового характеру як правових наслідків вчиненого злочину або кримінального проступку. Суб'єктом кримінально-правового впливу у разі їх застосування є як фізичні, так і юридичні особи. Окремі із таких заходів, закріплених у відповідних нормативно-правових актах, із урахуванням національної моделі кримінально-правового впливу вимагають свого наукового осмислення з точки зору можливої імплементації у вітчизняне кримінальне законодавство.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Берзін П. С. Загальна характеристика законодавства про проступки держав, що утворились на теренах колишньої Югославії. Право і громадянське суспільство. 2015. № 3. С. 179–211. URL: file:///D:/Мои%20документы/Кriminalne.Berzin.pdf (дата звернення: 27.11.2017).
2. Берзін П. С. Уголовный казначейський кодекс Республики Польша: содержание разделов о вступительных положениях, исключении наказания виновного лица, казначейских преступлениях, казначейских проступках и разъяснении используемых понятий. *Адміністративне права і процес*. 2015. № 2(12). С. 195–225. URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/holovna/item/467-ugolovniy-kaznacheyskiy-kodeks-respubliki-polsha> (дата звернення: 27.09.2017).
3. Кйержинка Р., Кламчжинска А. Ответственность юридических лиц в Польше. *Криминализиция коррупиции: Ответственность юридических лиц за коррупицию. Конфискация инструментов и доходов от коррупиции. Взаимная правовая помощь в делах, связанных с коррупицией*. Матер. семинар. для експерт. стран Вост. Европы и Центральной Азии (26–28 марта 2007 года, г. Алматы, Казахстан). Алматы: ОЭСР–ОБСЕ–Совет Европы–Управление ООН по наркотикам и преступности совместно с Агентством по борьбе с экономической и коррупционной преступностью Республики Казахстан, 2007. С. 24–37. URL: <https://www.oecd.org/corruption/acn/resources/38951563.pdf> (дата звернення: 27.09.2017).
4. Пенетенциарный кодекс Эстонии в ред. от 01.11.2017 г. URL: https://www.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused/ПЕНИТЕНЦИАРНЫЙ%20КОДЕКС_01.11.17.pdf (дата звернення: 27.09.2017).
5. Станіч В. С. Кримінальний кодекс Республіки Польща / під ред. В. Л. Менчинського. Перекл. на укр. мову В. С. Станіч. К.: ОВК, 2016. 138 с.
6. Тацій В. Я., Тютюгін В. І. Ще одна спроба «гуманізації» кримінального законодавства України. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2014. № 1(2). С. 312–330. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/07/2_21.pdf (дата звернення: 27.11.2017).
7. Уголовный кодекс Республики Беларусь. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь / Национальный центр правовой информации Республики Беларусь, 2006–2017. URL: http://etalonline.by/?type=text&regnum=НК9900275#load_text_none_1_ (дата звернення: 27.11.2017).

8. Уголовный кодекс Республики Молдова № 958 XV от 18.02.2002 г. (с поправками до 11.11.2016 г.). WIPO Lex / WIPO Всемирная организация интеллектуальной собственности. URL: http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=426395 (дата звернення: 27.09.2017).

9. Федотова Г. В. Особенности правового регулирования института криминального проступка в законодательстве литовской Республики та Республики Польша. *Право і суспільство*. 2016. № 2 (2). С. 152–156.

10. Хавронюк М. І. Заходи кримінально-правового впливу: які вони бувають? (Частина 1.). УЮТ. *Політика і право: події, факти, коментарі* / Українське юридичне товариство. URL: <http://justice.org.ua/politika-i-pravo-podiji-fakti-komentari/zakhodi-kriminalno-pravovogo-vplivu-yaki-voni-buvayut-chastina-1> (дата звернення: 27.09.2017).

Стаття надійшла до редакції 10.10.2017.

Андрей Николаевич ЯЩЕНКО,

доктор юридических наук, доцент

(Харьковский национальный университет внутренних дел, Харьков, Украина)

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЙ РЕГЛАМЕНТАЦИИ МЕР УГОЛОВНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРА

Статья посвящена сравнительно-правовому анализу законодательной регламентации мер уголовно-правового характера в уголовном законодательстве Украины и отдельных зарубежных стран и формулированию на этом основании собственных обобщающих выводов.

Ключевые слова: меры уголовно-правового характера, зарубежный опыт, сравнительно-правовой анализ.

Andrii M. YASHCHENKO,

Doctor of Law, associate professor

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

FOREIGN EXPERIENCE IN LEGISLATIVE REGULATION OF MEASURES OF CRIMINAL AND LEGAL NATURE

The article is devoted to comparative legal analysis of legislative regulation of measures of criminal and legal nature in criminal legislature of Ukraine and certain foreign countries and working out author's own general conclusions based on the conducted analysis.

Key words: measures of criminal and legal nature, foreign experience, comparative legal analysis.